

2. Конопляста С. Ю. Психолого-педагогічна діагностика відхилень в розвитку. Проблеми і перспективи / С. Ю. Конопляста // Науковий вісник КНПУ ім. М. П. Драгоманова. – Луганськ, 2003. – Вип. I. – С. 131–136.

Колишкін О.В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри корекційної та інклюзивної освіти
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С.Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Гуманістична спрямованість спеціальної педагогіки вимагає особливої уваги до особистісного розвитку дітей, корекції вад, що перешкоджають цьому процесу. Однією з умов, які забезпечують розв'язання завдань спеціальної школи, є удосконалення кадрового забезпечення корекційної роботи у закладах для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

В умовах ускладнення завдань, які стоять перед спеціальною освітою, підвищуються вимоги до фахівців зазначеної галузі, їхніх особистісних і професійних якостей, рівня їхньої професійної культури. Від професіоналізму педагога значною мірою залежить рівень передачі знань соціально-культурного досвіду підростаючому поколінню. Тільки педагог, який є високорозвиненою, культурною особистістю, зможе виховати особистість у своїх вихованцях. Сучасній спеціальній школі потрібен фахівець, який творчо реалізує нові технології навчання, постійно домагається високих результатів у своїй професійній діяльності.

Дослідження, проведені Н. Басалюк, В. Липою, С. Мироною дозволяють стверджувати, що формування професійної культури вчителя-дефектолога є неперервним і тривалим процесом [2; 4; 5]. Для фахівців в галузі спеціальної освіти, навчання яких упродовж всього життя є цілком зрозумілою необхідністю, підвищення рівня професійної культури є потужним стимулом і фактором професійного та духовного оновлення, дає змогу їм бути у постійному творчому пошуку, стані відкритості та спрямованості у майбутнє. У зв'язку з цим вирішення проблеми формування професійної культури майбутніх фахівців в галузі спеціальної освіти має велике соціальне значення і є основою запропонованого дослідження.

Мета статті полягає у виявленні особливостей формування професійної культури майбутніх фахівців в галузі спеціальної освіти в умовах розвитку сучасного суспільства.

Корекційно-розвивальна робота з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку, потребує особливих вимог до професійної компетентності педагога, оскільки вона є вирішальним фактором розвитку і навчання. Вирішення поставлених завдань значною мірою залежить від професіоналізму педагога, його культури, духовності, моральності [1; 3].

Модель сучасного педагога має містити вимоги до рівня компетентності, розвитку і вихованості фахівця з огляду на виконання ним трьох найважливіших функцій: навчання, розвитку, виховання з обов'язковим урахуванням підвищення рівня педагогічної майстерності.

У роботі з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку значення педагогічного керівництва зростає. Без допомоги педагога діти з відхиленнями в розвитку часто виявляються неспроможні оволодіти тими знаннями, уміннями, навичками, якими нормальні діти опановують, як правило, самостійно в процесі накопичення життєвого досвіду. Перед дітьми з порушеннями психофізичного розвитку виникають такі важкі для них завдання, з якими вони самі справитися не можуть, тому необхідна значна педагогічна допомога зі спеціальної організації їх розумової та практичної діяльності в цілях формування у них системи дій, важливих для пізнання навколишнього світу, орієнтування в ньому, виконання практичних трудових завдань, спілкування з людьми.

У повсякденному діловому й неофіційному спілкуванні зі своїми вихованцями педагог повинен постійно демонструвати високі зразки моральності, етичної та естетичної культури, організованості, громадянської зрілості. Слід урахувати, що учні спеціальних шкіл здатні виявляти критичне ставлення до особистості педагога, причому найбільш значущими для позитивної або негативної оцінки його в очах дітей є ділові, комунікативні і авторитарні якості [2].

У зв'язку з цим, одним із сучасних підходів до формування професійної культури майбутніх фахівців в галузі спеціальної освіти є розвиток їхньої комунікативної компетентності, який передбачає набуття ними високого рівня знання мови, її виразних можливостей, засобів переконання; володіння культурою спілкування – етикетної виваженості мовлення; уміння застосовувати досвід мовленнєвої діяльності в конкретній сфері спілкування, у даному випадку – у навчально-виховній, методичній, науковій.

Педагог-дефектолог – людина, чиє авторитетне оціночне судження з приводу поведінки та діяльності дитини для останньої виявляється дуже значущим і, як свідчать досвід і експерименти, у спеціальній школі часто є вагомим чинником, що визначає положення учня в системі міжособистісних

Сучасні підходи до формування професійної культури майбутніх фахівців в галузі спеціальної освіти передбачають ґрунтовну теоретичну та практичну підготовку, яка дозволяє їм ефективно розв'язувати завдання, що стоять перед ними. Вони повинні володіти цілою низкою особистісних якостей, без чого неможлива успішна робота з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку. Дефектолог повинен мати такі якості, які б відповідали вимогам суспільства до людини, якій доручено справу виховання громадянина. У цьому плані дефектолог, як і будь-який інший педагог, має бути зразком культури, освіченості, морально бездоганної поведінки.

Серйозні вимоги висуваються до особистості педагога-дефектолога. Він повинен бути глибоко гуманною людиною, яка любить дітей та намагається їм допомогти. Якщо педагога дратують діти з відхиленнями в розвитку, то йому протипоказано бути дефектологом. Справжнім педагогом-дефектологом може стати лише дуже добра й терпляча людина, яка розумно реагує на найпростіші незвичні форми поведінки дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Ураховуючи підвищену збудливість, яка часто властива дітям з порушеннями психофізичного розвитку, схильність багатьох з них до негативізму, афектних проявів у поведінці, нестійкість діяльності та поведінкових актів, спеціальна педагогіка стверджує необхідність створення в спеціальних школах охоронного педагогічного режиму. Звідси зрозуміло, яке значення має витримка педагога, його доброзичливість, здатність підтримати, мобілізувати дитину в її діяльності, пробудити в ній оптимізм, бадьорість духу, уміння попередити й педагогічно правильно подолати різні зриви в поведінці, активізувати стан здоров'я, сильні сторони її особистості.

Етико-деонтологічні проблеми в спеціальній педагогіці мають свої специфічні риси, які визначаються специфікою учнів і навчально-виховної роботи з ними, її методів, особливостями її зв'язку із загальною педагогікою. Будувати свою діяльність відповідно до вимог деонтології в спеціальній педагогіці може фахівець, який обрав свою професію за покликанням. Але це не свідчить про перебільшення ролі природних задатків особистості у професійній діяльності педагога-дефектолога. У підсумку фахівець формується всією системою навчання і виховання.

Сучасні підходи до формування професійної культури майбутніх

фахівців в галузі спеціальної освіти передбачають наявність високого рівня їх естетичного виховання, спрямоване на вироблення у них відповідних переконань, етичних схильностей, звичок, стійких моральних якостей. З урахуванням професійної діяльності педагога-дефектолога йому потрібно мати витримку, високу самосвідомість, бути здатним до самоконтролю, – тоді він зможе здійснювати контроль над своїми емоціями та почуттями, підпорядковуючи їх професійному обов'язку, принципам дефектологічної етики і деонтології.

Формування професійної культури майбутнього вчителя-дефектолога повинно передбачати розвиток у нього наступних необхідних умінь: гностичних, дослідницьких, проєктивних, конструкторсько-організаторських, діагностичних, координаційних, комунікативних.

У наш час етико-деонтологічні проблеми в корекційній педагогіці набувають нових рис. Науково-технічний прогрес, порушення екологічної рівноваги в природі, але не тільки зовнішній, спричиняють проблеми охорони рівноваги у внутрішньому середовищі.

Висновки. Особливості формування професійної культури майбутніх фахівців в галузі спеціальної освіти, які виявлені результати проведеного дослідження, полягають у підвищенні рівня професійної підготовки зазначених фахівців та їх етико-деонтологічного рівня в умовах розвитку сучасного суспільства. Процес формування професійної культури майбутніх вчителів-дефектологів передбачає розвиток їхньої комунікативної компетентності, необхідних умінь для провадження практичної діяльності, здійснення ґрунтовної теоретичної та практичної підготовки, набуття ними високого рівня естетичного виховання, розвитку широкого кола професійних умінь.

Література:

1. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. посіб. / Кол. авторів : Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін.; за заг. ред. Даниленко Л. І., – К., 2007. – 128 с.
2. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – 196 с.
4. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.

5. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.

Круглик О.П.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри сурдопедагогіки
факультету колекційної педагогіки та психології
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

ОВОЛОДІННЯ СТУДЕНТАМИ ЗНАКОВО-ТЕКСТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Навчання у вищому навчальному закладі ставить перед студентами як майбутніми фахівцями у певній галузі вимоги різного рівня, різного ступеня складності та різного підходу до їх вирішення. Однією з таких вимог ми вбачаємо в оволодінні студентами-сурдопедагогами знаково-текстовою діяльністю, яка виявляється через уміння інтерпретувати, розуміти і породжувати інформацію (усну та писемну), діалогічно взаємодіяти та соціально реалізовуватися.

Саме тому, в даній статті звертаємо увагу на оволодіння студентами знаково-текстовою діяльністю, що у системному вигляді пов'язана із аналізом різних видів мовленнєвої діяльності (О.Леонт'єв, В.Моляко), із контекстом знакової діяльності (Л.Виготський, Л.Фомічова), із характеристиками тексту та вміннь працювати з ним (Н.Чепелева, В.Белянін, О.Круглик), із предметом психології читання (Т.Дрідзе).

Як свідчать вищезазначені дослідження знаково-текстова діяльність пов'язана із інтелектуальною активністю людини, що набуває своєї реалізації в уміннях відтворювати і створювати текст, як формальну знакову систему, що має змістову та смислову форми ієрархічно пов'язані. Тому, текст у такому разі виступає як продукт інтелектуальної власності особистості.

При цьому розуміння тексту тут буде вигравати вирішальну роль як показник адекватного відтворення та перетворення інформації, яка надається у різному вигляді.

Так, рівень розуміння текстової інформації та вміння володіти знаково-текстовою діяльністю виявляються взаємозалежними від ефективності підготовки майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі.